

Izglītības un zinātnes ministres ANITAS MUIŽNIECES reģionālās vizītes laikā Cēsīs pārrunājām aktuālākos jautājumus nozarē par izglītības kvalitāti pandēmijas laikā, procesu, kad daļa vecāku bērniem klātienē mācību vietā izvēlas mācību un tālmācību, kā arī plānotajām strukturālajām izmaiņām izglītībā.

- Vai ir paredzētas kādas strukturālas izmaiņas izglītības sistēmā?

- Joprojām valstī izteikti aktuāls temats ir skolu tīkla efektivizācija. Ne vienmēr tā ir patīkama, bet vienlaikus, ja mēs raugāties arī uz Cēsīm, tad beidzamajos gados līdz ar to ir ļoti daudz sakārtots. Tagad, novadiem apvienojoties, vēl ir vieta efektivizācijai (Cēsu novadam gan ne pārāk daudz, salīdzinot ar citiem), tādā veidā sakārtojot arī resursus gan pilnām skolotāju līkmēm, gan kvalitātīvākam darbam, kas nodrošinātu maksimāli labu izglītību. Sarunā ar Cēsu novada pašvaldības vadību runājām par iestādēm, kurām tuvākajā laikā būtu vērts pievērst uzmanību.

Bet vēl liels jautājums, kā Saeimā virzīsies profesionālās izglītības likuma grozījumi, kas savukārt, ja tiek akceptēts scenārijs, ko virza ministrija, ka koledžas līmeņa programmas varētu pāriet uz profesionālo izglītību, ir jauna iespēja tehnikumiem, arī Vidzemes Tehnoloģiju un dizaina tehnikumam. Manuprāt, ļoti perspektīva lieta - tehnikuma audzēkņiem nodrošināt iespēju iegūt pirmā līmeņa augstāko izglītību. Tādā ceļā arī vietējie uzņēmēji iegūst kvalificētus profesionāļus. Tā kā jācer uz Saeimas labvēlību un izpratni par to, cik tas būtiski.

- Līdz ar mācību gada sākšanos un regulāro kovida testu veikšanu skolēniem, lai arī procentuāli neliels skaits vecāku, tomēr skaitliski pamanāms, izvēlas tālmācību un mājāmācību. Vai to redzat kā šī brīža krīzes risinājumu vai tendenci, kas atbilstīsies arvien vairāk?

- Arī Cēsīs gan ar pašvaldības vadītāju, gan Izglītības pārvaldes speciālistiem pārrunājām jautājumu par vecāku izvēli. Procentuāli tā patiešām nav liela un īpaši neatšķiras, kāda tā ir valstī kopumā. Tāpēc, no vienas puses, var teikt - nav iemesla satraukties. No otras puses, - tie 100 audzēkņi novadā, kas izvēlējušies šo tālmācības ceļu, skaita ziņā ir gana daudz.

Tāda izvēles iespēja ir. Jautājums vienmēr ir par to, vai pieaugušie, kuri pieņem lēmumu, ir

Izglītības izaicinājumi pandēmijas apstākļos

ANITA MUIŽNIECE:

- Izglītības sistēma nav radīta kovida apstākļiem, tā ir radīta normālai ikdienas situācijai, kad ejam uz skolu, satiekam skolotājus, mācāmies.

pietiekami atbildīgi, lai nebalstītos tikai uz emocijām. Šobrīd mums ir ļoti polarizēta sabiedrība, mācību gada sākums vienmēr nes kādas grūtības, kaut kas nenotiek tik raiti, kā cerēts, bet tas šajā situācijā nepalīdz. Emociju sakāpinājums ir lielāks nekā citos apstākļos. Jūtam sabiedrības nogurums, kas krājies beidzamo pusotru gadu.

Tomēr vēlreiz vēlos uzsvērt, lai gan alternatīvās iespējas ir tālmācība un izglītība ģimenē, vienlaikus katram vecākam ir jāsaprot, ka tās nav attālinātās mācības, tās nav zūma stundas. Izglītība ģimenē nozīmē vecāka atbildības uzņemšanos par bērna izglītošanu. Tam ir labi piemēri, bet ne visos gadījumos tas ir iespējams. Un manas bažas kā ministrei ir par to, ka gadījumi, kad lēmumi tiek pieņemti emocijās, bailēs, nezināšanā, var nodarīt pāri bērniem. Un pēc pāris mēnešiem vecāki atklās, ka bērniem nav piemēroti šādi izglītošanās modeļi, vai vecākiem norims emocijas un viņi sapratīs, ka tomēr uz skolu ir jādodas un ka neviens skolā pāri nedara. Visi gribam labāko bērniem. Tomēr jau tad skolēns būs kādu laiku izkritis no aprites, līdz ar to atgriešanās skolā būs liels stress viņam un liels slogs skolotājam. Tāpēc no savas puses turpinām skaidrot atšķirības starp šīm mācību formām, jo nereti vecāki domā, ka tās ir tās pašas attālinātās mācības, ka skola iedos materiālus. Bet tā nenotiek. Un jautājums, vai tiešām vecāki ir tam gatavi. Otrkārt, es ļoti aicinu katru skolas direktoru, kurš saņem šādu iesniegumu, izskaidrot skolēna vecākiem, ko nozīmē tālmācības process, vai bērns savā vecumā tiešām ir gatavs tādām augstskolas dzīves

ciklam. Tas ir ļoti jāizvērtē. Protams, ir atsevišķi bērni, kam tas ir ļoti piemērots modelis, tāpēc arī tādās programmas ir.

Par spīti aprūtinājumiem, ar ko klātienē process saskaras - vai tā būs burbuļa ieviešana, maskas vai testēšana -, tas ir labāk, nekā eksperimentēt ar bērniem mācību modeļos.

- Jau tagad, septembrī, daļai klašu mācības noris attālināti, daļai klātienē. Vai varam runāt par līdzvērtīgu, kvalitatīvu izglītības iegūšanu šādos apstākļos?

- Tas, ko mēģinu vēl un vēlreiz pacietīgi skaidrot - kamēr ir kovida pandēmija, kamēr ir zema vakcinācijas aptvere, tāda ideāla izglītība skolās nevar būt, jo joprojām būs brīži, kad būs jābūt attālināti, būs brīži, kad stundās būs jānēsā sejas maskas. Tāpēc, nē, ideāli nebūs. Jo izglītības sistēma nav radīta kovida apstākļiem, tā ir radīta normālai ikdienas situācijai, kad ejam uz skolu, satiekam skolotājus, mācāmies. Patlaban ir tā, kā ir, kvalitāte līdz ar to kritīsies. Tas, ko valsts var darīt, ir radīt iespējas, lai maksimāli daudz būtu iespējams mācīties klātienē. Vienlaikus izglītības iestāžu direktoriem ir ārkārtīgi grūti, jo, no vienas puses, viņiem ir labi, ka paši var lemt, kā rīkoties, bet reizē tas ir liels slogs. Un pat spēcīgi, zinoši vadītāji satraucas, kā darīt, vai viņi neklūdiēsies, vai valsts viņus nesodīs. Bet arī mēs kā valsts pārvalde mēģinām saprast direktoru izvēles. Ir kļūdas, bet valsts institūcijas neskrien ar pārbaudēm, nenoformē aktus. Ir sarunas, skaidrošana, jo saprotam, ka visi šajā situācijā esam pirmo reizi.

Arī skolotājiem ir gan jāīsteno

saturu, kas ir izglītības standartos, programmās, gan jāaizlāpa tie robi, kas palikuši no pagājušā gada. Skolotāji ir centīgi sava darba darītāji, bet gribu novēlēt - visās šajās lietās atslēga ir saprātīgums. Nevaram izspiest to, ko nevaram. Tas ir, kā spiest no citrona sulu. Cik tās ir, tik ir, vairāk nav iespējams. Tāpat arī vecākiem nevajag gaidīt, ka mācību process būs viens pret vienu, kāds tas bija kādreiz.

- Sarežģītajos apstākļos pakāpeniski tiek ieviesta arī kompetenču pieejā balstīta izglītība. Vai pašreiz varam to turpināt?

- Jā, protams. Man tādu jautājumu uzdod vairākkārt. Un te ir divas atbildes. Proti, no vienas puses, kad bija signāli, ka kovids nav uz pāris mēnešiem, droši vien vajadzēja izvērtēt, vai nevajag ieņemt ar pilnīgu pāreju uz jauno mācību saturu. Ja tas tika izvērtēts, acīmredzot tika pieņemts lēmums turpināt. Tagad esam vidus posma sākumā, redzam, ka esam spējuši skolēnus atgriezt klātienē. Tāpat pagājušajā gadā stiprinājām pašvadību un digitālo prātību, šogad stiprināsim sadarbību un caurviņas. Ir jāiet uz priekšu, jo tagad novilkta stopkrāns būtu pilnīgi

greizi. Tas radītu haosu.

- Jūsu ceļavārdi šim mācību gadam.

- Saprātīgumu lēmumu pieņemšanā, saprātīgumu visu nosacījumu piemērošanā, milzīgu līdzcievību katram. Manuprāt, tā ir atslēga, kā mēs kā sabiedrība varam tikt ārā no krīzes. Vakcinētajiem beigt rieties un rādīt ar pirkstu uz tiem, kuri nav vakcināti, bet mudināt un skaidrot ar neizmērojamu pacietību. Lai cik mums katram, kurš ir vakcinējies, liekas, jā, ir taču viss skaidrs un izskaidrots, bet ir kāds, kuram nav bijusi informācija, un, lieku reizi izskaidrojot, mēle nenokrīt.

Man liekas, ka kopumā sabiedrībā ir tik liela krīze, ka vajag vienkārši kā tādām budistiem ievilk elpu, pamedītēt, pāršķirt baltu lapu un skatīties, kā varam sākt no tā visa iet ārā. Jo skaidrs, ka tuvumā ir brīdis, kad mums būs jāsaņem nevis apkarot kovidu, bet jāsaņem sadzīvot ar to, pieņemot, ka tā tas ir un kādu laiku tā arī būs. Jāsaprot, ko mēs varam darīt visi kopā, sākot ar ģimeni, sākot ar tu vāko apkārtni, viens ar otru, kopā. □

Izglītības ieguves formas

Izglītības un zinātnes ministrija skaidro, ka papildu tradicionālajam izglītības procesam klātienē ir vēl četras izglītības ieguves formas un veidi: attālinātās mācības, izglītība ģimenē, tālmācība, ilgstoši slimojošo bērnu izglītošanās ārpus izglītības iestādes.

■ Attālinātās mācības - klātienē izglītības procesa daļa, kurā skolotāji vada mācību procesu, izmantojot arī informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. "Covid-19" pandēmijas laikā mācības īsteno attālināti skolēniem, klasei vai klašu grupai, vai visai izglītības iestādei, ja ir noteikti obligāti pretepidēmijas pasākumi (karantīna, izolācija), kā arī ja izglītības iestādē ir izsludināta karantīna.

■ Tālmācība - skolēns mācību programmas saturu apgūst patstāvīgi, izmantojot izglītības iestādes piedāvātus, īpaši strukturētus mācību materiālus, dažādu tehniskos un elektroniskos saziņas līdzekļus. Skolēna saņemto materiālu sagatavošanu, gan mācību materiālu sagatavošanu, gan mācību sasniegumu novērtēšanu.

Izglītības iestādes, kuras licencējušas tālmācības programmas, plāno mācību darbu atbilstoši šai formai. Tālmācībā nav ne stundu saraksta, ne stundu, katrs skolēns mācās savā tempā, individuāli un patstāvīgi. Skola īsteno gan skolēnu konsultēšanu, gan mācību materiālu sagatavošanu, gan mācību sasniegumu novērtēšanu.

■ Ilgstoši slimojošo bērnu iz-

glītošanās ārpus izglītības iestādes (dēvēta arī par mājas apmācību) - veselības stāvokļa dēļ mācību procesu bērnam nodrošina dzīvesvietā vai stacionārā ārstniecības iestādē.

■ Izglītība ģimenē (dēvēta arī par mājāmācību) - par pamatzinātnes pirmā posma (1.-6. klase) ("Covid-19" ierobežojumu laikā izglītība ģimenē pieļaujama arī 7. un 8. klasē, kā arī šobrīd nav nepieciešama ģimenes ārsta izziņa vai psihologa atzinums, lai bērnu mācītu mājās) mācību satura apguvi atbildību uzņemas vecāki, rakstot par to iesniegumu skolai. Ģimenē jānodrošina mācībām nepieciešama vide un atbalsts mācību satura apguvei. Skola nodrošina iespēju veikt bērna zināšanu pārbaudi, kā arī individuāli var vienoties par konsultācijām. Tomēr vienīgais skolas pienākums ir novērtēt bērna zināšanas un sniegtu visos obligātajos priekšmetos, kas iekļauti izglītības programmā, un izlikt semestra un gada vērtējumus. Zināšanu pārbaudes formu un veidus nosaka skola un skolotāji.

Ja skolotājs konstatē, ka nepieciešamās zināšanas nav apgūtas, viņš rīkojas tieši tāpat kā attiecībā uz skolēniem klātienē mācībās, izliekot attiecīgus vērtējumus. Ja gada laikā skolēns nebūs apguvis attiecīgās klases beigšanai nepieciešamās zināšanas, skola var lemt par viņa atstāšanu uz otru gadu tajā pašā klasē. □

Lappusi sagatavoja
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

FAKTI

Vispārīglītojošo skolu audzēkņu skaits Latvijā 2020./2021.mācību gadā

Izglītojamie kopā 217 500.

Tajā skaitā:

■ 1.-6. klasēs pavisam 118 855; no tiem tālmācībā 860, izglītība ģimenē 139.

■ 7.-9.klasēs pavisam 62 911; no tiem tālmācībā 1521, izglītība ģimenē 11.

■ 10.-12.klasēs pavisam 35 734; no tiem tālmācībā 4733.

Avots: Valsts izglītības satura centrs (operatīvie dati)